

נוף (על עצמך) גוזל

אני מורה כ-15 שנים, אתמול היה אחד הימים שיתחרו על התואר: "השיעור הכי משמעותי בחיי". אני מלמד יום אחד בשבוע במרכז לילדים מחוננים. פוגש ילדים בני 10-12 אתמול פגשתי כיתה שאני פוגש כבר שנה שנייה ברצף. מלמד אותם אינטליגנציה חיובית באמצעות אמנות המילה. בגדול זה אומר שאני פוגש אותם, ולומד ומלמד איך לראות ולהרגיש אותם ואתם טוב יותר. לקראת אמצע שנה המורים מתבקשים לכתוב הערכות לכל ילד. כבר מההתחלה הבנתי שהדרך היחידה להעניק לילד משוב בונה, זה כשאני רואה ומראה לו אותו אך ורק עם עין טובה. היום הצעתי לילדים תרגיל.

לכתוב הערכה על עצמם בגוף שלישי. ביקשתי שיכתבו לפחות על עמוד אחד, ומי שרוצה שיהפוך דף ויכתוב גם מאחור. ואך ורק דברים טובים. הם התחילו להתווכח אתי.

"נראה לך?! אין לי מה לכתוב" אני מוכן לכתוב רק שורה אחת "אני אכתוב, נחמד חביב משתתף

בשיעור... יותר מזה אין לי מה..." מאיפה אני יודע מה לכתוב... אני לא הולך להשתחצן..." לא רוצה "הם

התחילו להתפתל. התחילו לזרוק לאוויר כל מיני משפטי הערכה חיוביים בטון מזלזל ומלא ציניות ארסית.

התחלתי לחשוב שאולי אני מציע להם משהו שגדול עליהם. או אולי זה תרגיל שמשמעם אותם. וכמעט

שוויתרתי. ואז קלטתי שיש בי שני קולות. קול אחד שיודע שזה תרגיל מכונן. תרגיל שהלואי והיו מאפשרים

לי לעשות אותו כשהייתי ילד. והלואי שכל יום הייתי מתאמן על זה.

תרגיל שיכול לאפשר להם לחוות משהו שאולי יתאפשר להם רק כשיגיעו לאיזו סדנה בגיל 40. תרגיל שיפרוץ

איזו חומה של דימוי עצמי מבוסס אישור חיצוני. מעין מכת חשמל להחיות איזה קול פנימי שנכנס לתרדמת,

מאז שהמבוגרים התחילו לחנך אותם באמצעות דיבור על השלילי ו"טעון השיפור" שבהם. והקול השני

בתוכי היה קול של אגו שפוחד שהוא משעמם. פוחד שככה לא אצליח למשוך את תשומת הלב החיובית

שלהם. קול שהציע לי לעשות אתם משהו אחר, משהו "יותר כייפי". ידעתי בשכל שהתגובה שלהם נובעת

ממבוכה. אבל הילד הקטן שבי, שפוחד לשעמם, כמעט וויתר על התרגיל.

ברגע שקלטתי את שני הקולות האלה בתוכי, עצרתי כמו בחריקת בלמים.

עלה בי כאב עמוק על הילד הקטן שבי שלא זכה לשמוע כמה הוא מדהים ויפה וחכם ומוצלח ואהוב ורצוי

באופן כזה שישכנע אותו לשארית חייו. כאב על זה שהילד שבי לא מאמין לדברים טובים שנאמרים עליו גם

היום ממרום גילו הביולוגי. כאב על זה שכשאני כן מצליח להאמין למשהו טוב שמישהו אומר עליי, אז מיד

יורדות לי דמעות של כאב ואושר מחובקים יחד. הברקס הזה השמיע קול אסרטיבי, קשוח, על גבול התקיף.

"תקשיבו לי טוב עכשיו!" יצאה לי ממני להבה ווקלית שריכזה את כל העיניים, האוזניים והלבבות אליי. אתם

עומדים לקבל את המתנה הכי גדולה שאוכל לתת לכם השנה!.

תראו איזה אבסורד, אני מציע לכם לעוף על עצמכם. לכתוב על עצמכם על עמוד שלם מה טוב ויפה

ומוצלח בכם, ואתם מתווכחים אתי שאתם לא רוצים, ושאתם מוכנים לכתוב מקסימום שורה אחת?? אתם

קולטים מה קורה פה???" הם השתתקו. וגם אני.

הרגשתי איך אני רועד בתוכי. זה היה משהו שנגע בי עמוק. הם הרגישו את זה.

ענן של דמעות חמות עמד באוויר. שיתפתי אותם במה שאני מרגיש.

סיפרתי להם על הילד הקטן שבתוכי שרודף אחרי אישורים חיצוניים, כי אין בתוכו קול שמשמיע לו את מה

שהוא כל כך משתוקק לשמוע.

הבהרתי להם שהקשיחות הבוטה הזאת, שהם שומעים כרגע, נובעת מכאב עמוק בתוכי, כי אף אחד לא

אימן אותי להשמיע בי לי את הטוב שבי.

סיפרתי להם שהייתי כדורגלן שהיה מעולה פיזית, אבל היה בו קול פנימי שתמיד הרגיש שהוא לא טוב. ולכן

פרשתי בגיל צעיר. כי לא היה בי קול פנימי מחזק מול הקולות החיצוניים המחלישים.

סיפרתי להם על כתבה שקראתי על דודו אהרון. שאיזו מנהלת מועדון אמרה לו, כשהוא היה בתחילת דרכו, שהוא לא שווה ולא יצא ממנו זמר, והוא הלך הביתה ברגל, וכל הדרך דמיון איך הוא מופיע בקיסריה. ואך ורק בזכות הקול הפנימי הזה הוא הצליח.

ויש כמוהו עוד אלפי זמרים מוכשרים שהקול הפנימי שלהם המחליש שבהם, מתגבר על הקול החיצוני היפה שלהם. דיברתי בפאתוס שיצא לי מהנשמה. מעולם לא דיברתי ככה לתלמידים שלי. זה היה קול של פצע שעובר ריפוי עמוק. הם שתקו. אחד מהם התעקש שהוא לא מוכן לעשות את התרגיל הזה. וקיפל את הדף קיפולים עד דק. כאילו מהדק את הפה שלו שמא יעז להגיד על עצמו משהו טוב.

אמרתי לו שאני יכול לכתוב עליו עשרה עמודים מלאים, על כמה הוא חכם ורגיש ומיוחד ומוצלח ועל הדרך המדהימה שהוא עשה במהלך השנה והחצי שאנחנו מכירים. הוא הסתכל עליי במבט של 'אני מת להאמין לך אבל אני לא יכול להרשות לעצמי'.

הרגשתי שאני לא יכול לשכנע אתו לכתוב, אז ויתרתי לו.

ילדה אחת סיפרה שהיא תכתוב, אבל זה מאוד קשה לה. שאלתי למה.

היא אמרה שמיד עולים בה קולות של אחרים שיגידו לה שהיא משתחצנת. שאלתי אותה למה הם אומרים לה שהיא משתחצנת. היא ענתה שהיא לא יודעת. הצעתי לה נקודת מבט על הסיבה. אמרתי שאולי אלה שאומרים לה שהיא משתחצנת מרגישים קושי. כי שכשהיא אומרת משהו טוב על עצמה, זה גורם להם להרגיש לא טוב עם עצמם, כי אנשים משווים את עצמם כל הזמן לאחר, ואם לה טוב אז להם לא, וכדי לא להמשיך להרגיש קטנים הם חייבים להקטין אותה כדי לחזור ולהרגיש טוב עם עצמם. והם מקטינים אותה על ידי שאומרים לה שהיא משתחצנת, כלומר מענישים אותה בשם תואר שנתפס כמכאיב, כדי שהיא תפסיק לגרום להם להרגיש לא טוב עם עצמם. וכשאנחנו אומרים לעצמנו על עצמנו שאנחנו טובים, אנחנו לא משתחצנים, אנחנו פשוט אומרים את האמת, ואין רע בלהגיד אמת, להיפך, אנחנו חייבים לעצמנו את האמת הזאת. היא התבוננה. ועלה בה חיוך קטן של הבנה.

הסתכלתי לפינת הכיתה, ראיתי שם ילד שאני מאוהב בו. ילד מבריק, שנון, עם עיניים עמוקות מלאות אור. וראיתי שהוא מחזיק את החלק העליון של החולצה ומושך אותה למעלה כדי להסתיר בה את הפנים שלו. אמרתי להם שאני לא מוותר. ומבחינתי הם לא יוצאים להפסקה עד שהם לא עושים את זה. בחיים לא כפיתי שום דבר על אף ילד. והיום הרגשתי שאני חייב. אני חייב לעשות את השינוי הזה בתוכי, כדי להיות אבא יותר טוב.

אני חייב לדרוש את זה, כי אני יודע שזה מאוד נכון וזה לגמרי לטובתם.

וזה לגמרי להגיד לעצמי, לילד שבתוכי, שיגיד על עצמו רק דברים טובים. נוצר שקט יחסי. הם התחילו לכתוב. אמרתי להם שגם אני לוקח דף, והולך לכתוב על עצמי בגוף שלישי, כאילו שהם כותבים עליי. ועפתי על עצמי בשני עמודים מלאים בכל טוב.

הילד שישב בצד עם הפנים בתוך החולצה, הסתובב עם הגב אליי, ישב על הרצפה וכתב על הכיסא שלו. כאילו מסתתר מתחת לשולחן. אחרי כמה דקות ביקשתי שהם יקריאו בקול רם את מה שכתבו על עצמם. הראשון התחיל, ויצאו לו דברים נפלאים ומרגשים. ביקשתי שהם ימחאו כפיים בסוף כל הקראה. היו כפיים וצחוק מלא שמחה נקייה. השני הקריא, וגם לו מחאו כפיים. וככה עד שהגענו לילד שישב על הרצפה עם הגב אליי. קראתי לו אליי. הוא חייך חיוך נבוך. וצעד לאט. קמתי מהכיסא, והצעתי לו לעלות ולהקריא מעל הכיסא.

הוא חייך במבוכה, עם פנים שהיה כתוב עליהם - "קשה לי מאוד, אבל אני מת שתתעקש אתי לעשות את זה". הנפתי אותו שיעמוד על הכיסא. הוא נעמד מול הכיתה, עם הדף מול הפנים, כאילו מסתיר את עצמו מכולם. הוא התחיל לגמגם את המילים הראשונות.

"אני לא יכול..." הוא אמר. "המילים לא יוצאות לי" ראיתי שכבה דקה של דמעה מרוחה לו בעיניים.

התקרבותי אליו קרוב, והתחלתי אני להקריא את המילים הראשונות.

והוא המשיך בקול כמעט חנוק. להקריא "עדי, הוא ילד שמשתדל לא להפריע, שמשתדל להקשיב למורה..." (כל השמות בדויים לגמרי) נקרע לי הלב לקרוא שמה שיש לו טוב להגיד על עצמו זה שהוא משתדל לא להפריע למורה, ושהוא משתדל להשתתף בשיעור... כל הטוב שלו הוא בעצם המנעות מלהיות נטל והפרעה למבוגר שלידו. הוא סיים את שלוש השורות שהוא כתב... ורצה לרדת... עצרתי אותו ואמרתי שיש עוד מלא שורות. הוא הסתכל עליי, ואמר שאין. והראה לי את המשך הדף הריק. הנה אני אקריא את ההמשך..." הצעתי.

והתחלתי ל"הקריא" מהראש והלב מלא משפטים שאני חושב עליו. שהוא חכם, ומצחיק, ורגיש, ויש לו אור גדול בלב שזורח לו דרך האישונים. ושכל משפט שלו מלמד איזה עומק ואיזו חשיבה נדירה יש לו. וכל הדברים התנגנו ממני החוצה בקלילות של רוח חלילית. הילדים קלטו שאני מקריא מהלב, וסימנתי להם עם היד שיוסיפו עוד... והם המשיכו ואמרו שהוא חבר טוב, וטוב ככדורגל, ותמיד נדיב. ומאוד מצחיק... הפכנו את הדף, והם המשיכו כל אחד בתורו להגיד עליו עוד משהו. אחרי שסיימנו, הוא ירד. חזר למקום. התיישב על הרצפה עם הפנים בתוך החולצה, והתחיל לבכות בכי חרישי. גם לי ירדו דמעות שקטות. הכיתה שתקה כמה שניות ועברנו לילד הבא. גם אותו הנפתי שיעמוד על הכיסא, וגם הוא כתב רק: "אייל הוא ילד..". והשאיר את כל שאר העמוד ריק. ושוב סימנתי לילדים להשלים את החסר, ואני הוספתי מלוא החופן. בסיום, הוא ירד מהכיסא וחזר למקום. שנים רבות ייצרב בי המבט שלו. היה לו זוהר מיוחד. הפנים שלו הזכירו לי את השניות הראשונות שלי על הקרקע אחרי שצנחתי ממטוס. אושר שרק ניצחון פחד-מוות יכול להעניק. שאר הילדים עלו בזה אחר זה בשמחה, על הכיסא והקריאו את מה שכתבו על עצמם.

ובסוף כל הקראה מחיאות כפיים סו-ערות מצד שאר הילדים. הצלצול מזמן צלצל, ואף אחד לא קם לצאת. הגענו לשתי בנות שישבו בסוף. הן לא רצו להקריא. הרגשתי שזה נכון לשחרר אותן מזה. ביקשתי מהכיתה לצאת להפסקה ומהן להישאר. שאלתי אם זה בסדר שהן יקריאו לי. הן הסכימו. הכתיבה שלהן על עצמן הייתה נדירה בעומקה ומודעותה.

אחת מהן הקריאה עם דמעות בעיניים. כשיצאתי החוצה ושיתפתי את המנהלת והיועצת במה שהן כתבו, הן הזכירו לי שזה מזכיר את השפה שלי, שאלו ביטויים שדומים למה שאני כתבתי עליהן בהערכות לפני שנה. בום, קלטתי. הן הפכו את המילים שאני כתבתי לפני שנה, למילים שלהן על עצמן. הרגשתי לרגע, באופן עקום שזה לא שווה. זה לא המילים שלהן, אלו המילים שלי. אבל מיד התיישרתי, כי גם המילים הרעות של הילדים על עצמם, הן לא המילים שלהם אלא המילים שהם סופגים מהמבוגרים סביבם. עם כל הכבוד לזיכרון שלהן, זה לא הגיוני שהן זכרו מילה במילה. הן הפנימו את המילים שלי, שהיו בסך הכל תמלול של מה שאני רואה בהן. הן זכו לשמוע מבחוץ את מה שהן יודעות על עצמן מבפנים. המילים והלחן של ההערכה היום היו שלהן לגמרי.

הדימוי העצמי של הילדים הוא תוצר ישיר של מה שאומרים עליהם המבוגרים המשפיעים בחייהם. מה שאנחנו אומרים להם זה מה שהם סופגים ללשד עצמות הנפש שלהם.

"הקול של המבוגר לילד, הופך להיות הקול הפנימי של הילד."